

Жоба

www.kmcppk.kz

**«Аутистік спектрдегі ауытқушылығы бар балаларды
психологиялық-педагогикалық түзету және оқыту»
біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы**
қазақ және орыс тілдерінде инклюзивті білім берудегі аутистік спектрдегі
ауытқушылығы бар балалармен жұмыс істейтін
педагогикалық жұмыскерлерге арналған

1. Жалпы ережелер

1. «Аутистік спектрдегі ауытқушылығы бар балаларды психологиялық-педагогикалық түзету және оқыту» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі- Бағдарлама) қазақ және орыс тілдерінде инклюзивті білім берудегі аутистік спектрдегі (бұдан әрі- АСА) ауытқушылығы бар балалармен жұмыс істейтін педагогикалық жұмыскерлердің білім алуын реттейді.

2. Біліктілікті арттыру бағдарламасы мұғалімдерді НБАҚ бар білім алушыларды негізгі білім беру қиындықтарымен, соның ішінде АСА-ны есепке алғанда. Курс білім беру ұйымдарының педагогтарының аутизм спектрі бұзылған балаларды оқытуды ұйымдастырудың ерекшеліктері, психологиялық-педагогикалық қолдау және коррекциялау, сенсорлық интеграция негіздері, дәлелді әдістерді қолдану туралы теориялық білім деңгейін арттыруға бағытталған, білім беруді және түзету-дамыту жұмыстарын ұйымдастырудың тәсілдері, аутизм спектрінің бұзылыстарының ерекшеліктері туралы, АСА бар балалар мен олардың отбасыларының өмір сүру сапасын жақсарту туралы заманауи идеяларды береді.

2. Курс глоссарийына келесі негізгі ұғымдар кіреді:

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерінің алуан түрлілігін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалар (балалар) – келесі себептер бойынша тиісті деңгейдегі білім алуда тұрақты немесе уақытша қиындықтарды бастан кешіретін адамдар (балалар): дамуындағы ауытқулар; мінез-құлық және эмоционалдық проблемалар; қоршаған орта факторлары (әлеуметтік, психологиялық, экономикалық, лингвистикалық, мәдени).

Аутизм спектрінің бұзылуы (бұдан әрі – АСА) – жалпы қабілеттердің тұрақты жетіспеушілігімен сипатталатын дамудың бұзылуы әлеуметтік өзара әрекеттесу және әлеуметтік қолдау және бастамашылық байланыстар, сондай-ақ шектеулі қызығушылықтар және жиі қайталанатын мінез-құлық әрекеттері.

Онтогенез – бірте-бірте, формада кезең-кезеңімен жүретін организмдегі сандық және сапалық ығысулар аздан азға өзгереді.

Арнайы білім беру қажеттіліктері – білім беру және дамыту процесінде көмек пен қызмет көрсетуге деген қажеттіліктер, онсыз сапалы білім алу мүмкін емес.

Білім алудың ерекше шарттары – арнайы оқу бағдарламалары мен оқыту әдістерін, техникалық және басқаларды қамтитын шарттар құралдары, кедергісіз орта, мамандардың көмегі және басқа да қызметтер, оларсыз ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың (балалардың) жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын меңгеруі мүмкін емес.

Психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу – баланың қабілеттері мен қажеттіліктеріне сәйкес педагогтар мен мамандардың табысты оқу мен даму үшін жүйелі ұйымдастырылған іс-әрекеті.

Арнайы кабинет – жабдықталған бөлме (сынып бөлмесі), ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен топтық және жеке сабақтарды психологиялық-педагогикалық қолдау мамандарының жүргізуі.

Абилитация (лат. *abilitatio*; лат. *habilis* – ыңғайлы, бейімделгіш) – мүгедектерге күнделікті өмірде дағдыларды меңгеруде, сақтауда немесе жетілдіруде қолдау көрсетуге бағытталған процесс.

Адаптация - (лат. *adapto* «приспосаблию») - организмнің, оның мүшелері мен жасушаларының құрылысы мен қызметтерінің сыртқы орта жағдайларына бейімделуі.

Аномалия (греч. *ανωμαλία*) - тұтастай алғанда организмнің немесе оның бөліктерінің құрылымында және (немесе) қызметінде нормадан ауытқу.

Интеграция - адамды әлеуметтік топтың құрамына енгізу, оның осы әлеуметтік топпен тең дәрежеде өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету деп түсініледі.

Интерграцияланған топтар - қатысушылардың өзара әрекеттесуі интеграция идеясына негізделген топтар, бұл есепте біз мүмкіндігі шектеулі қатысушыларды да, мұндай шектеулері жоқтарды да қамтитын топтар туралы айтып отырмыз және олардағы қатынастар паритет негізде өзара әрекеттесуді қамтамасыз етуге бағытталған.

Мамандардың пәнаралық командасы –ерте көмек көрсету қызметінде жұмыс істейтін және белгілі бір балаға және оның отбасына көмек көрсететін әртүрлі

мамандықтағы мамандар тобы (дәрігерлер, физиотерапевтер, педагогтар, психологтар және т.б.).

Көмекші (асситивті) құралдар, құрылғылар және/немесе технологиялар – әр түрлі мүгедектер үшін неғұрлым жайлы және тәуелсіз өмір сүруді қамтамасыз ететін құрылғылар, адамға белгілі бір тапсырманы орындауға көмектесу үшін әзірленген, дайындалған немесе бейімделген кез келген құрылғы.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (бұдан әрі – АКТ) – ақпаратты қабылдау, өңдеу және әртүрлі нысандарда ұсынылатын ассоциативті ақпарат идеясын одан әрі дамытуды жүзеге асыратын интеграцияланған мультимедиялық ортада жұмыс істеу технологиясын меңгеру тәсілдері. оқу-тәрбие процесінде құралдарды – АКТ қолданудың психологиялық-педагогикалық негіздері.

Сенсорно-интегративная терапия - Сенсорлық-интегративті терапия - қатаң дозаланған және анық ішінде бұзылған функцияларды арнайы оқыту арнайы ұйымдастырылған емдік орта.

ПМПҚ - психологиялық-медико-педагогикалық кеңес.

ППТК - психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті.

ППСҚ- психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қызметі.

3. Ба,дарлама тақырыптары

Біліктілікті арттыру бағдармаласына келесі тақырыптар кіреді:

Модуль 1. Нормативті- құқықтық модуль	1.1. Тұлғаны оқытуды ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздері. Қазақстан Республикасында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды әлеуметтік-медициналық-педагогикалық коррекциялық қолдау жүйесі
Модуль 2. АСА білім алушылардың психологиялық- педагогикалық ерекшеліктері	2.1. Аутизм спектрінің бұзылуының психологиялық-педагогикалық типологиясы
	2.2. Білім беру ұйымдарында АСА бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау. АСА бар балаларға арналған тьюторлық сүйемелдеу
Модуль 3 Мазмұнды АСА балаларды оқыту және түзету жұмыстары	3.1. Балалар аутизмі: Проблемаға ену
	3.2. АСА балаларға дифференциалды диагностика
	3.3. АСА бар балаларды оқыту үшін арнайы жағдайларды ұйымдастыру. Білім кеңістігіне бейімделуді.
	3.4. Аутистік спектрдегі ауытқушылықта сөйлеу ерекшеліктері. АСА бар балаларды тілін стимуляциялау және дамыту.

	3.5. АСА бар балаларды оқытуда және дамытудағы практикалық әдістері
	3.6. Қарым-қатынас дағдыларын дамыту. Баламалы коммуникация. PECS-пен жұмыс, таңдау және қолдану ерекшеліктері
	3.7. жалпы білім беруде мектепке дейінгі деңгейде инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету. АСА бар білім алушылар бейімделген негізгі жалпы білім беру бағдарламасын жүзеге асыру ерекшеліктер
	3.8. Сенсорлы интеграция. Сенсорлы интеграция әдістері мен АСА бар балаларды оқыту тиімділігін дамытуға арналған мультисенсорлы тәсіл.
	3.9. Ресурсты сынып мамандарының әрекеттесудегі ұйымдастырушылық негіздері мен құзыреттілігі, құрылымы. Жабдықтар мен техникалық құрылғылар, әдістемелік және құжаттамалық сүйемелдеуі
	3.10. АСА бар балалармен психотүзету жұмысының әдістері мен мазмұны.
	3.11. Білім алу процесінде отбасының ынтымақтастығы мен қатысуы. Отбасыға жеке кеңес беру.
	3.12. Баланың үйде, қоғамдық жерде, көшеде бейімделуі. Бала бақшада, мектепте баланың бейімделуі.
Модуль 4. АСА балаларды тиімді оқыту мен түзету жұмыстарының технологиялары	4.1. Білім беру кеңістігінде бағдарламалық-аппараттық технологияларды пайдалану.
	4.2. Оңалту орталығы, ҚППК жағдайында психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру
Модуль 5. Вариативті	5.1. Психолог жұмысындағы жанұяға бағытталған көзқарас. АСА бар балалардың ата-аналарымен психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру.
	5.2. Мінез-құлық проблемалары және оларды шешу мүмкіндіктері
	5.3. Тестілеуге дайындалу және шағын сабақ презентация (жобаны қорғау).

3. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты: Аутизм спектрі бұзылған балалармен жұмысты ұйымдастыру және мазмұны бойынша білім алушылардың кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру.

Бағдарламаның міндеттері:

1. Балалық аутизм синдромының түсінігі, белгілері және жіктелуі туралы сұрақтарды қарастыру; аутизм спектрінің бұзылыстары (АСА) бар балаларға арналған оқу процесін ұйымдастырушылық-әдістемелік қамтамасыз ету.
  2. Аутизм спектрі бұзылған балаларды оқытудың қолжетімді ортасымен, оқытудың заманауи нысандарымен, әдістерімен және технологияларымен таныстыру; Кәсіби мәселелерді шешу саласындағы құзыреттіліктерді қалыптастыру
  3. Инклюзивті білім беруді жүзеге асыру аясында аутизм спектрінің бұзылыстары (АСА) бар мектеп оқушыларын оқыту және тәрбиелеу.
  4. Білімді дамыту ортасын ұйымдастыру жолдарын меңгеру, оның балаларды табысты оқыту мен тәрбиелеуді әдістемелік қамтамасыз ету.
  5. Аутизм спектрі бұзылған балаларды тәрбиелеу және әлеуметтендіру.
2. воспитания и социализации детей с расстройствами аутистического спектра.
  3. Кәсіптік мәселелерді шешу саласындағы құзыреттіліктерді қалыптастыру инклюзивті білім беруді жүзеге асыру аясында аутизм спектрінің бұзылыстары (АСА) бар мектеп оқушыларын оқыту және тәрбиелеу.
  4. Дамытушы білім беру ортасын ұйымдастыру жолдарын меңгеру, оның балаларды табысты оқыту мен тәрбиелеуді әдістемелік қамтамасыз ету.

Курсты аяқтағаннан кейін білім алушылар:

Курс нәтижесінде білім алушылар мыналарды меңгереді:

Білім:

- білім беру ұйымдарындағы аутизм спектрі бұзылған балалардың сенсорлық тәрбиесі мен сөйлеуін дамыту ресурстарын әзірлеу тұжырымдамалары;
- аутизм спектрі бұзылған балаларды мектепке дайындау үшін білім беру ресурстарын пайдаланудың мүмкіндіктері, қазіргі тенденциялары;
- аутизм спектрі бұзылған балалармен жұмыс жасауда дамытушылық тәсілдерді қолданудың ерекшеліктері мен келешегі;
- жаттығулардың сенсорлық және сөйлеу кешендерін пайдалана отырып, балалардың танымдық әрекетін ұйымдастыру әдістерін;
- аутизм спектрі бұзылған балалармен жұмыс істеуде білім беру ұйымының білім беру ресурстарын зерттеу мен қолданудың дидактикалық ерекшеліктерін;
- түзету-дамыту білім беру ортасын ұйымдастыру, әдістемелік және техникалық қамтамасыз етуді таңдау және пайдалану, білім беру ұйымдарында түзету-

педагогикалық іс-шараларды жүзеге асыру үшін аутизм спектрі бұзылған тұлғаларды тиімді оқыту үшін жағдайлар.

дағдылар:

- аутизм спектрі бұзылған балалар үшін даму және білім беру ресурстарын пайдалану мақсаттарын тұжырымдау;
- білім беру ұйымдарының нақты әдістемесінде немесе бағдарламасында қолданылатын білім беру ресурстарын жүйелі түрде көрсету;
- білім беру ұйымдарының базасында курс бойынша оқыту және бақылау тапсырмаларын құру;
- аутизм спектрі бұзылған балалардың бұзылыстарының құрылымын, қазіргі жағдайы мен әлеуетті мүмкіндіктерін ескере отырып, тәрбиелік және түзету жұмыстарын жоспарлау.

дағдылар:

- аутизм спектрі бұзылған балаларды тар мамандармен жұмыс, тікелей оқу іс-әрекеті, дамытушылық және түзету жұмыстары арқылы одан әрі оқуға дайындау бағытында жүйеленген практикалық жұмыс;
- аутизм спектрі бұзылған балалармен жұмыс тәжірибесін байыту үшін мәтіндік құжаттарды, электрондық кестелерді, презентацияларды құру;
- аутизм спектрі бұзылған балалардың сенсорлық және сөйлеу дамуын ұйымдастыру бойынша (құжаттар, бағдарламалар, жоспарлар, есептер, бейнероликтер, ойындар, дидактикалық материал және т.б.) басқа мұғалімдермен бірлесіп ғылыми-әдістемелік мәліметтер жинағын ұйымдастыру.

кәсіби құзыреттер:

- білім беру ұйымының аутизм спектрі бұзылған балалардың оқу үдерісінің сапасын қамтамасыз ету үшін дамытушылық және білім беру технологияларын қолдануға дайын болу;
- аутизм спектрі бұзылған балалардың даму мүмкіндіктерін қалыптастыру үшін білім беру ортасының мүмкіндіктерін пайдалана алады, мультимедиялық оқу құралдарын, дидактикалық материалдарын жасау, білім беру ұйымының білім беру ортасын байытуда интернет-технологияларды пайдалану;
- аутизм спектрі бұзылған балалардың ресурстарын дамыту және қолдау бойынша білім беру ұйымы педагогтарының ынтымақтастығын ұйымдастыра алады.
- оқушылардың әлеуметтенуіне психологиялық-педагогикалық және коррекциялық қолдауды жүзеге асыруға қабілетті;
- білім беру процесіне қатысушылармен өзара әрекеттесуге дайын болу;
- оқу бағдарламаларын құрастыра алады;
- оқушыларға жеке білім беру маршруттарын құрастыра білу

5. Бағдарлама құрылымы мен мазмұны

Бағдарлама 5 модульден тұрады:

1) нормативті-құқықтық;

- 2) психологиялық-педагогикалық;
- 3) мазмұнды;
- 4) технологиялық;
- 5) вариативті.

Ескерту: Вариативті модульдің тақырыптары курс тыңдаушыларының контингентінің ерекшеліктерімен, олардың кәсіби қажеттіліктерімен, қызмет көрсету тұтынушыларының мақсатты тобымен, білім алушылар ұйымының миссиясымен, сонымен қатар қабылдау сауалнамасы кезінде анықталады.

Бағдарлама мазмұны:

Модуль 1: Тұлғаны оқытуды ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздері. Қазақстан Республикасында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды әлеуметтік-медициналық-педагогикалық коррекциялық қолдау жүйесі. Модуль мұғалімдердің нормативтік құжаттарды қолданудағы құқықтық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі режимде - 2 сағат;

он-лайн режимде: оқу - 3 сағат, өздігінен оқу - 2 сағат.

2) Күтілетін нәтиже.

Модуль бойынша курс соңында тыңдаушылар:

- Қазақстандағы инклюзивті және арнайы білім берудің құқықтық негіздері туралы білімі болады.

Модуль 2. Психологиялық-педагогикалық.

1 . Бұл модуль есту, көру, сөйлеу, аутизм спектрі бұзылған балаларға арнайы білім беру жағдайларын жасау мәселелерін және мамандардың осы санаттағы балалармен түзету-дамыту жұмыстарының технологиясын ашатын болады. Білім беру ұйымдарында АСА бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау. ASD бар балаларға репетиторлық қолдау.

Сабақ ұзақтығы:

күндізгі режимде - 6 сағат;

он-лайн режимде: оқу - 7 сағат, өздігінен оқу - 4 сағат.

2) Күтілетін нәтиже

Модуль курсының соңында білім алушылар:

- аутизмнен туындаған негізгі бұзылуларды түзету және (немесе) өтеуді қоса алғанда, АСА бар балаларға жан-жақты қолдау көрсетуді біледі және сонымен қатар әртүрлі шығу тегі бар басқа қатар жүретін даму бұзылыстары;
- мазмұнды меңгеруде мамандандырылған кешенді көмек көрсету білім беру.
- Коррекциялық-тәрбиелеу үдерісінің нәтижелеріне сүйене отырып, олар АСА бар балалардың мүмкіндіктеріне, жеке ерекшеліктері мен бейімділігіне сәйкес

дамуына, әр баланың қабілеті мен шығармашылық әлеуетін дамытуға қолайлы жағдай жасай алады.

Модуль 3: Ақпараттық.

АСД бар балаларды оқыту және түзету

1. Модульдің мазмұны АСА бар балаларды оқытудың арнайы жағдайларын ұйымдастыру, оқу кеңістігін бейімдеу, аутизм спектрі бұзылыстарындағы сөйлеу ерекшеліктері, АСА бар балалардың сөйлеуін ынталандыру және дамыту, балалармен жұмыс істеу әдістері мен әдістерін ашады. мүгедектік көріністерінің ауырлығына байланысты аутизм спектрі.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 48 сағат;

онлайн: оқу – 23 сағат, өзіндік жұмыс – 24 сағат.

2) **Күтілетін нәтижелер**- Олар оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық заңдылықтарын білетін болады. Психодиагностика негіздері және балалардың дамуындағы ауытқулардың негізгі белгілері. Арнайы түзету-дамыту ортасын ұйымдастыру

АСА бар балалар.

- Негізгі жалпы білім беру бағдарламаларын психологиялық-педагогикалық қамтамасыз етуді (психологпен және басқа мамандармен бірлесіп) жүзеге асыра білу. АСА бар балалардың жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, жеке білім беру бағыттарын, жеке даму бағдарламаларын, бағытталған білім беру бағдарламаларын әзірлеу және енгізу.

Модуль 4. Технологиялық: АСА бар балаларды тиімді оқыту және түзету технологиялары.

1. Бұл модуль оқу-тәрбие процесіндегі техникалық, жеке құралдарды қарастырады. Оңалту орталығы, ҚППК жағдайында психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру.

сабақ ұзақтығы:

күндізгі жұмыс режимінде – 14 сағат;

онлайн режимінде: оқу – 2 сағат, өзіндік жұмыс – 6 сағат.

2) **Күтілетін нәтижелер**

Модуль соңында студенттер:

- Қажетті құжаттаманы жүргізе алады.

- Оқушылардың, тәрбиеленушілердің жас нормасына сәйкес дамуын қамтамасыз ету үшін жағдай жасау, олардың танымдық ынтасын арттыру және оқу дербестігін қалыптастыру, құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында олардың жеке ерекшеліктерін, қабілеттерін, қызығушылықтары мен бейімділіктерін білу.

- Оқытудың әртүрлі формаларын, әдістерін, әдістері мен құралдарын, заманауи білім беру технологияларын, соның ішінде ақпараттық, сонымен қатар цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану.

Модуль 5: «Вариативті».

Бұл модульде мазмұндық тақырыптарды таңдау курсының студенті психолог жұмысындағы отбасылық-бағдарланған тәсілмен, АСА бар балалардың ата-аналарымен психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастырумен таныса алады.

Модуль мазмұны педагог қызметкерлердің кәсіби-мәнді құзыреттіліктерін кәсібиографиялық көзқарас негізінде қалыптастыру жолдары мен жолдарын анықтауға мүмкіндік береді.

сабақ ұзақтығы:

толық жұмыс режимінде – 10 сағат.

Онлайн режимде: оқу – 5 сағат, өзіндік жұмыс – 4 сағат.

6. Бағдарламаны жүзеге асырудың ұйымдастырушылық-педагогикалық шарттары.

6.1. Біліктілікті арттыру курстары келесі режимдерде ұйымдастырылады: күндізгі, қашықтықтан оқыту, оқу-тақырыптық жоспарға сәйкес, Бағдарламаға 1.2-қосымшаға сәйкес.

Күндізгі бөлімдегі курстардың ұзақтығы 40, 80 сағатты құрайды. Күндізгі және қашықтан бір апталық курсты ұйымдастыру кезінде USP сағаттарының саны екі есе азаяды. Қашықтықтан оқыту режимінде осы Бағдарлама бойынша курстың оқу-тақырыптық жоспарына сәйкес және оқытудың екі кезеңін қамтиды: қашықтан (онлайн) – 40 сағат, дербес (офлайн) – 40 сағат

6.2. Бағдарламаны жүзеге асырудың материалдық-техникалық шарттары: курстық бағдарламаны әзірлеу үшін (көрнекі ақпаратты, презентацияларды қарау) компьютерлік техниканы: дербес компьютерлерді (ДК) және Интернет желісіне қолжетімділікті пайдалану қажет.

6.3. Оқу процесін күндізгі және қашықтан оқыту режимдерінде ұйымдастыру кезінде білім алушылардың білімін бақылау және бағалау мақсатында мыналар жүзеге асырылады: өзіндік жұмыс, жобалық жұмыс, шағын сабақ (шағын іс-шаралар) презентациясы, қорытынды тестілеу. .

Курстың оқу-әдістемелік кешеніне (бұдан әрі – ОӘК) өзіндік жұмыс тапсырмалары, тест тапсырмалары, жобалау жұмыстарының тақырыптары және шағын сабақтар (шағын іс-шаралар) енгізілген.

Ескерту: Қорытынды тестілеудің, өздік жұмыстың сұрақтары курстар барысында алған білімдері мен дағдыларын ескере отырып, студенттердің білімін бақылау және бағалау үшін курстар барысында әзірленеді.

6.4. Оқу үдерісі оқытудың интерактивті нысандары мен әдістерін қамтиды: дәріс, семинар, практикалық жұмыс, орнындағы практикалық сабақ (бұдан әрі - ВПТ), тренинг, конференция, дөңгелек үстел, мәселелерді бірлесіп шешу, т.б. сонымен қатар вебинар, онлайн форум, онлайн-кеңес және қашықтан оқыту курсы үшін студенттің өзіндік жұмысы.

6.5. Оқу процесін ұйымдастыру кезінде оқушылардың білімін бақылау және бағалау мақсатында шағын сабақ/жоба жұмысын қорғау және қорытынды тестілеу жүргізіледі.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

Курсты оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мыналарды қамтиды:

- курс бағдарламасы;
- курсты оқытуда қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау;
- теориялық материал (презентациялар, сандық ресурстар);
- практикалық тапсырмалар (жаттығулар, сұрақтар);
- өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалар (бағалау критерийлері);
  - курс тыңдаушыларына арналған үлестірме материалдар, түзету сабақтарының бейнероликтері;
  - қорытынды сынақ материалдары;
- негізгі әдебиеттер тізімі және қосымша оқу көздері мен ресурстары, интернет ресурстары.

8. Оқыту нәтижелерін бағалау

Білім алушылардың білімін бақылау және бағалау білім алушылардың өзіндік жұмысы, жобалық жұмысы және қорытынды тестілеу арқылы жүзеге асырылады.

Ескерту: Қорытынды тестілеудің, өздік жұмыстың сұрақтары курстар барысында алған білімдері мен дағдыларын ескере отырып, білім алушылардың білімін бақылау және бағалау үшін курстар барысында әзірленеді.

Тыңдаушыларды бағалау критерийлері:

Біліктілікті арттыру курстарынан өту нәтижесінде білім алушылардың белсенділігін келесі критерийлер бойынша бағалауға болады:

- сабаққа қатысу;
- білім алушыларға ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған білім беру ұйымдарында мамандардың ашық сабақтарына бару;
- сыныпта балалармен сабақты ұйымдастыруда тәрбиешілерге көмек көрсету;
  - мамандармен әңгімелесудің фотографиялық жазбаларын жүргізу;
- ерекше білім беру қажеттілігі бар баланың психологиялық-педагогикалық диагностикасын жүргізу;
- бастауыш сыныптағы балаға психологиялық-педагогикалық мінездемені дұрыс құрастыру;
- педагогикалық тәжірибені талдау және оны тақырыптық баяндамалармен конференцияда баяндау;
- болашақ маманның кәсіби маңызды тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруды талдау;
- тыңдаушының есеп құжаттамасын уақытылы рәсімдеу және жеткізу.

1. Өздік жұмыс.

1. Модульдердің мазмұны бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастыру студенттердің белсенді қатысуымен оқытылатын курстың маңызды және күрделі тақырыптары бойынша топтық сабақтардың ерекше формасы болып табылатын семинар сабақтарына дайындық ретінде жүзеге асырылады.

Өзіндік жұмысты орындауға қойылатын талаптар

Тыңдаушының өзіндік жұмысы (СӨЖ) – негізгі және қосымша әдебиеттерді оқуды қамтитын тапсырманы өз бетінше орындау. Алынған

тапсырмалар белгіленген мерзімде және толық көлемде орындалуы керек. СӨЖ сыныптан тыс жұмыс ретінде қарастырылады, оны тексеруді оқытушы жүзеге асырады.

Тапсырмаларды орындау кезінде сіз:

- тақырыпты өз бетінше оқу, қажет болған жағдайда оқытушымен кеңесу;
- міндетті және қосымша әдебиеттерді, дәріс материалдарын, интернет көздерін оқу, қажетті стратегиялар мен шешімдерді негіздеу үшін оларды талдай білу;

- тапсырма жеке орындалады;

- Тапсырмалар мұғалім белгілеген белгілі бір уақыт аралығында орындалуы керек.

ҚІЖК жүзеге асыру келесі формада болуы мүмкін

№ п/п	ТӨЖ тапсырмалар	Жұмыс түрлері	Мазмұны
1	Баяндамалар, рефераттар, глоссарий	Әдебиеттермен, дәріс материалдарымен өзіндік жұмыс	Реферат – сыни шолу немесе тақырыптың 5-6 беттік презентациясы, мәселенің мәнін ашып, мүмкіндігінше мазмұнды болуы және өз тұжырымдарын қамтуы керек. Баяндама тақырыптың негізгі ережелерінің қысқаша мазмұны болып табылады. Глоссарий – берілген тақырып бойынша ұғымдар мен терминдердің сөздігі
2	Сызба құру, ақпаратты талдау, проблемалық жағдайды шешу	Бастапқы дереккөздермен танысу, алынған ақпаратты, нақты жағдайды талдай білу, практикалық тәжірибені тарту	Егжей-тегжейлі талдау және оны шешу жолын әзірлеу негізінде практикалық жағдайды шешу. Қорытынды есеп түріндегі талдау нәтижелері. Интеллект-карты құрастыру

3	Статистикалық ақпаратты талдау	Ресми материалдар, бастапқы дереккөздер негізінде таныстыру, ақпараттық-талдау жұмыстары	Зерттеу, талдау барысында алынған мәліметтерді жазбаша немесе ауызша сипаттау; нәтижелер туралы есеп, тақырыпты әзірлеу және шешу бойынша одан әрі ұсыныстармен негізгі проблема.
---	--------------------------------	--	---

Өзіндік жұмысты бағалау критерийлері

1. «өте жақсы» баға: тақырып ашылады, кемінде 5 заманауи дереккөз (соңғы 5 жылда жарияланған) пайдаланылды, тақырып бойынша зерттеулерге аналитикалық шолу жасалады, жалпылау және қорытындылар жасалады;

2. «жақсы» баға: тақырып жалпы ашылады, кемінде 3 заманауи дереккөз (соңғы 5 жылда жарияланған) пайдаланылады, тақырып бойынша зерттеулерге аналитикалық шолу жүргізіледі;

3. «қанағаттанарлық» баға: тақырып жартылай ашылған, 1-ден аз заманауи дереккөз пайдаланылған (соңғы 5 жыл ішінде), қорытындылар жоқ;

4. «қанағаттанарлықсыз» баға: тақырып ашылмаған; хабарламаның мазмұны жарияланған тақырыпқа сәйкес келмейді, басқа авторлардың шығармаларын сілтемесіз алу айқын.

Ақпаратты талдау, проблемалық жағдайды, статистикалық ақпаратты шешуге арналған тапсырмалар:

1. «өте жақсы» баға: тапсырма терминологиялық және логикалық қателерсіз толық орындалды (1-2 дәлсіздікке жол беріледі); ұсынылған мәселе бойынша толық ғылыми негізделген өз ұстанымын ұсынды; мәселенің шешімін ұсынды;

2. «жақсы» баға: тапсырма толық орындалды, бөлек терминологиялық немесе логикалық қателер (1-2 қате); ұсынылған мәселе бойынша ғылыми негізделген өз ұстанымын ұсынды; мәселенің шешімін ұсынды;

3. «қанағаттанарлық» баға: тапсырма ішінара орындалды (50%-дан аз) немесе терминологиялық немесе логикалық қателермен (3-4 қате); ұсынылған мәселе бойынша өз ұстанымын ғылыми негіздеместен ұсынады; мәселенің шешімі ішінара ұсынылған немесе жоқ;

4. «қанағаттанарлықсыз» баға: тапсырма орындалмаған (50%-дан аз) немесе 5 немесе одан да көп терминологиялық немесе логикалық қателер бар; ұсынылған мәселе бойынша өзіндік ұстанымы жоқ.

2. Структура проекта

4-5 тығдаушыдан тұратын топ бір жоба тақырыбы бойынша жұмыс жасайды. Әр топ ұсынылған тақырып бойынша жоба дайындайды. Жоба келесі құрылымдық элементтерден тұрады:

- 1) Титул парағы (ұйымның атауы, толық аты-жөні көрсетіледі әзірлеуші(лер), жылы, қаласы).
- 2) Мазмұны (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды, қосымша).
- 3) Кіріспе (таңдалған тақырыптың өзектілігін, жұмыстың мақсаты мен міндеттерін, пайдаланылған дереккөздерді, негізгі мәселенің тұжырымын және қысқаша сипаттамасын ашады).
- 4) Негізгі бөлім (кіріспеде қойылған мәселе ашылады, оны шешу жолдары дереккөздердің материалдары мен қолда бар ақпараттарда бақыланады. тиімді тәжірибе, дәлелді ұстаным көрсетіледі, сипатталады
- 5) Қорытынды (зерттеудің негізгі нәтижелері жобаның ұсынылған мақсаты мен міндеттеріне сәйкес қорытындыланады, жалпылама қорытындылар жасалады немесе зерттеу нәтижелерін нақты пайдалану бойынша практикалық ұсыныстар беріледі).
- 6) Пайдаланылған көздер тізімі.
- 7) Өтініштер (қажет болған жағдайда).
- 8) Слайд түріндегі презентация (қалаулы).

Жобаны бағалау критерийлері

- 1) Теориялық және практикалық білім көлемі.
- 2) Тақырыптың жаңалығы мен өзектілігі.
- 3) Шығармашылық.
- 4) Нақты есептерді шешу үшін білімді қолдана білу.
- 5) Жобаның мазмұнын логикалық, адекватты түрде аша білу.

Жобаны бағалау критерийлері

1.1. Проблема

Мәселені түсінеді	1 ұпай
Мәселені таңдауды түсіндіреді	2 ұпай
Жағдайды талдау негізінде қайшылықты атады	3 ұпай
Проблеманың пайда болу себептерін атады	4 ұпай
Мәселені тұжырымдады, оның себептерін талдады	5 ұпай

1.2. Мақсат қою

Мақсатты тұжырымдайды және түсінеді	1 ұпай
Тапсырмалар мақсатқа сай	2 ұпай
Мақсаттың орындалғанына көз жеткізудің жолын ұсынды	3 ұпай
Мәселені шешудің ұсынылған жолдары	4 ұпай

Стратегияны ұсынды	5 ұпай
--------------------	--------

1.3. Жоспарлау

Жоба туралы айтты	1 ұпай
Әрекеттердің реттілігін анықтады	2 ұпай
Ұсынылған қадамдар және кейбір ресурстарды көрсетті	3 ұпай
Негізделген ресурстар	4 ұпай
Жоспарлы ағымдағы бақылау	5 ұпай

1.4. Нәтижені бағалау

Күтілетін нәтижемен салыстырғанда	1 ұпай
Жоспарға сәйкес жобаның сәйкестігі туралы қорытынды жасады	2 ұпай
Нәтижені бағалаудың ұсынылатын критерийлері	3 ұпай
Критерийлер бойынша бағаланады	4 ұпай
Критерийлер жүйесі ұсынылды	5 ұпай

1.5. Нәтиже маңызы

Күтілетін нәтижені сипаттаңыз	1 ұпай
Жобаның қалай қолданылатыны түсіндірілді	2 ұпай
Жоба аясындағы мәселені негіздеді	3 ұпай
Күтілетін нәтижені сипаттаңыз	4 ұпай
Жобаның қалай қолданылатынын түсіндірілді	5 ұпай

Жоба бойынша ең көп ұпай саны – 25 балл

Жұмыс үшін ұпайлар сомасын келесі схема бойынша дәстүрлі бағалау нормаларына ауыстыруды ұсынамыз:

- «5» (өте жақсы) баға 85% және одан жоғары балл қосындысына қойылады. «Тақырып жаңашылдық элементтерімен қамтамасыз етілген».
- «4» (өте жақсы) баға 71%-дан 84%-ға дейінгі балл қосындысына сәйкес келеді. «Тақырып толығымен ашылды».
- «3» деген баға тиісінше 50%-дан 70%-ға дейін. «Тақырып нашар ашылған».
- «2» рейтингі тиісінше 50%-дан төмен. «Тақырып ашық емес».

Презентацияның ұзақтығы: 5-7 мин.

Жоба келесі құрылымдық элементтерден тұрады:

1. Титулдық парақ (ұйымның атауы, әзірлеушінің(лер) толық атауы, жылы, қаласы көрсетіледі).
2. Мазмұны (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды, қосымша).
3. Кіріспе (тандалған тақырыптың өзектілігі, жұмыстың мақсаты мен міндеттері, пайдаланылған дереккөздер, негізгі мәселенің тұжырымдалуы және қысқаша сипаттамасы үшін негіздеме беріледі).

4. Негізгі бөлім (кіріспеде қойылған мәселе ашылады, оны шешу жолдары дереккөздердің материалдары мен қолданыстағы тиімді тәжірибеге сүйенеді, дәлелді ұстаным көрсетіледі, оған әртүрлі көзқарастар сипатталады және оларға автор көрсетілген).

5. Қорытынды (зерттеудің негізгі нәтижелері жобаның ұсынылған мақсаты мен міндеттеріне сәйкес қорытындыланады, жалпылама қорытындылар жасалады немесе зерттеу нәтижелерін нақты пайдалану бойынша практикалық ұсыныстар беріледі).

6. Пайдаланылған көздер тізімі.

7. Өтініштер (қажет болған жағдайда).

8. Бейне слайдтардағы презентация.

3. Қорытынды аттестаттау тестілеу түрінде өтеді. Сұрақтардың жалпы саны –

25. Қорытынды тесттен өту және біліктілікті арттыру курсы аяқтау үшін дұрыс жауаптардың 70% немесе одан да көп ұпай жинау керек. Шекті деңгей – 17 балл. Әрбір дұрыс жауапқа 1 ұпай беріледі.

9. Курстан кейінгі қолдау

Курстан кейінгі қолдау мыналар арқылы жүзеге асырылады:

1) логопедиялық массажды қолдану, диагностика мәселелері бойынша оқытушының онлайн консультацияларын өткізу; әртүрлі байланыс құралдарын (электрондық пошта, мессенджерлер, әлеуметтік желілер (Facebook, WhatsApp және т.

2) логопедтерді аттестаттауға дайындау бойынша әдістемелік көмекті жүзеге асыру;

3) логопедиялық тәжірибе мәселелері бойынша конференцияларға, семинарларға, вебинарларға, дөңгелек үстелдерге қатысуға тарту;

4) облыстық, республикалық басылымдарда, бұқаралық ақпарат құралдарында мақалаларды (бірлескен авторлық болуы мүмкін) жариялау.

10. Әдістемелер мен инновациялық технологияларды пайдалана отырып, ОЖБ қарастырылған тақырыптар бойынша курсты жүргізетін оқытушының әдістемелік ұсыныстары.

Тренингтерді өткізу бойынша ұсыныстар ОТЖ-мен қарастырылған.

Курс тыңдаушыларына арналған тренингтің мақсаты: ДК курсы білім алушылар кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.

Тапсырмалар:

- өзін және басқа адамдарды барабар және толық тану қабілетін дамыту;

- тұлғалық қасиеттер мен дағдыларды диагностикалау және түзету, нақты және өнімді әрекеттерге кедергі келтіретін кедергілерді жою;

- оның тиімділігін арттыру үшін тұлғааралық өзара әрекеттестіктің жеке әдістерін зерттеу;

- коммуникативті дағдыларды меңгеру;

- қақтығыстардағы конструктивті мінез-құлық тактикасы мен стратегиясын меңгеру;

- кәсіби маңызды қасиеттер мен дағдыларды қалыптастыру.

Жаттығу әдістері:

- тұрақты топтың және оның белгілі кеңістіктік ұйымының болуы;

- топтық жұмыстың бірқатар принциптері мен ережелерін міндетті түрде сақтау;

- қатысушыларды психологиялық қолдауға бағдарлау;

- құлдық атмосферасы, ізгі ниет, қарым-қатынас еркіндігі.

Оқытуды ұйымдастыруға қойылатын талаптар

Топ мөлшері: Топтағы білім алушылардың оңтайлы саны 10-15 адам.

Жаттығу ұзақтығы мыналарға байланысты:

- мақсаттар (мысалы, маңызды нәтижелерге қол жеткізгіңіз келсе, оқыту ұзақтығы кемінде 3 күн болуы керек);

- курс оқытушысының мүмкіндіктері.

Ұсыныс ретінде курстағы әрбір сессияның ұзақтығы бір 10 минуттық үзіліспен 35-45 минуттан максимум 3 сағатқа дейін болуы керек.

Үй-жайлар: оқу жұмысы үшін үй-жайларды тандау сияқты ұйымдастырушылық сәт ескеріледі.

Сабақ өткізу бөлмесі жеткілікті түрде дыбыс өткізбейтін болуы және жұмысқа кездейсоқ кедергілер мен кедергілердің болмауын қамтамасыз ететін жерде орналасуы керек.

Дөңгелек үстел, конференция өткізу бойынша ұсыныстар ОТЖ-мен көзделген Дөңгелек үстел өткізу процедурасы.

1. Дөңгелек үстелдің тақырыптарын анықтаңыз.

2. Презентацияға арналған тақырыптарды топтар бойынша бөлу;

3. Баяндама мазмұны бойынша кеңес беру.

4. Баяндама дайындау;

5. Конференцияны өткізу;

6. Конференцияның қорытындысын шығару.

Дөңгелек үстелдің жетекшісі болып оқытушы (курстардың кураторы) тағайындалады. Дөңгелек үстелді өткізуге қатысушылардың өзі жауапты бола алады.

Сөйлеуді дайындау.

Баяндамашы өз баяндамасын дайындау кезінде осы сұрақтарға өзі жауап беруі пайдалы.

1. Сөйлеудің МАҚСАТЫ қандай?

- тыңдаушыларға бір нәрсе туралы хабарлау;

- аудиторияға бір нәрсені түсіндіру;

- аудиториямен бір нәрсені (проблеманы, шешімін, жағдайды және т.б.) талқылау;

- тыңдаушылардан кеңес сұрау.

2. Аудитория дегеніміз не?

осы кәсіптік қызмет саласындағы әріптестер, мамандар туралы;
кәсіби қызметтің әртүрлі салаларындағы әріптестер туралы.

3. Сөйлеудің НЫСАНЫ ("өзегі" деген не)?

кез келген модель (жоба);

бір нәрсенің өзгеру динамикасы;

типтік қателер;

болжамдар;

шолу, салыстырмалы талдау;

проблемалық тұжырым, гипотеза.

Есеп жоғарыдағы тізімдегі бірнеше тармаққа қатысты болуы мүмкін.

4. Есептің өзектілігі неде?

Неліктен біз бүгін бұл туралы айтуымыз керек?

Неліктен әріптестер мұны тыңдауы керек?

5. Тақырыптың ЖАҢАЛЫҒЫ неде?

6. Автор сөздің жоспарын (ҚҰРЫЛЫМЫ мен ЛОГИКАСЫ) жасады ма?

7. Демо материалдар:

- иллюстрациялық материал (қағаз);

- мультимедиялық презентация (электронды тасымалдаушы).

Дөңгелек үстелге қатысушылардың барлығы басқа қатысушылардың пікіріне емес, талқыланатын мәселе бойынша өз пікірлерін білдіреді.

Талқылауға қатысушылардың барлығы тең; ешкімнің өз еркі мен шешімдерін айтуға құқығы жоқ.

Көшпелі практикалық сабақтарды (КПС) өткізу және жобалау бойынша ұсынымдар ОТЖ-мен қарастырылған.

Сайттағы практикалық сабақтар ақпаратты сапалы түрде игеріп қана қоймай, оны өміріңізде және жұмысыңызда қолдануға мүмкіндік береді.

КПС түрлері:

- танымдық экскурсиялар;

- жорықтар;

- экспедициялар;

- жердегі практикалық жаттығулар;

Сайттағы сабақты дайындау және өткізу

Сабаққа дайындық мыналарды қамтиды:

1) сабақтың тақырыбы мен мазмұнын анықтау;

2) сабақ өтетін орынды анықтау;

3) оқытушының (курстар кураторының) курс тыңдаушыларының нақты практикалық жұмысын (тапсырмаларын) әзірлеу және сабақ өтетін жерге оңтайлы бағытты анықтау үшін сабақтың жоспарланған орнына кетуі;

4) білім беру ұйымы директорының көшпелі сабақ өткізу туралы бұйрығының жобасын орындау.

Курсқа қатысушыларды орнындағы сабаққа алдын ала дайындау:

- сабақтың өтетін орны туралы әңгіме;
- оқыту тапсырмаларының мазмұнын көрсету
- тапсырмалардың формасын талқылау;
- киім үлгісін, сабақ уақытын, балалардың мұғаліммен кездесу орнын және сабақтың аяқталуын талқылау.

Далалық сабақты өткізу және қорытындылау:

- сабақ барысында курс тыңдаушыларына «шығармашылық еркіндік» беруге тырысу, олардың КПС да алған білімдері мен дағдыларын барынша пайдалануға мүмкіндік беру керек;

Бағдарламада көзделген тақырыптар бойынша жобалық жұмысты орындау бойынша ұсыныстар.

Жобаны құру және жүзеге асыру жұмыстың толық циклі болып табылады.

Жоба циклінің кезеңдері

1. Ақпаратты іздеу, жинақтау және талдау
2. Жобаны жоспарлау
3. Жобаны орындаушыларды анықтау
4. Жобалық ұсыныстарды құрастыру
5. Жобаны әзірлеу
6. Жобаны жүзеге асыру
7. Жобаның аяқталуы
8. Жоба нәтижелерін бағалау

Жобаны әзірлеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

1. Тақырыпты таңдау және оның өзектілігін негіздеу.
2. Библиографияны құрастыру, жобалық жұмыс тақырыбына қатысты нормативтік құжаттармен және басқа да дереккөздермен танысу.
3. Факті материалдар жинағы.
4. Алынған ақпаратты өңдеу және талдау.
5. Проблемалық жағдайды анықтау.
6. Жобаның мақсатын анықтау.
7. Міндеттерді анықтау және күтілетін нәтижелер.
8. Уақыт бойынша бөлінген нақты іс-шаралар жоспарын қалыптастыру.
9. Іс-шаралар жоспарын жүзеге асыру.
10. Қорытындыларды тұжырымдау, бағалау және ұсыныстар әзірлеу.

	Модуль 3	18		12	4	4	2		8	48
3.1.	Балалық аутизм: мәселеге кіріспе	2				2			2	6
4.2.	4.2. АСА бар балалардың дифференциалды диагностикасы	2				2				4
4.3.	АСА бар балаларды оқыту үшін арнайы жағдайларды ұйымдастыру. Кеңістікке бейімделуді үйрену				2				2	4
4.4.	Аутизм спектрінің бұзылыстарындағы сөйлеу ерекшеліктері. АСА бар балалардың сөйлеуін ынталандыру және дамыту	2			2					4
4.5	АСА бар балаларды оқыту мен дамытудың практикалық әдістері	2		2			2			6
4.6.	Қарым-қатынас дағдыларын дамыту. Баламалы коммуникация. PECS-пен жұмыс, таңдау және қолдану ерекшеліктері	2		2						4
4.7.	инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету			2						2
4.8.	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі. АСА бар оқушыларға бейімделген негізгі жалпы білім беру бағдарламасын жүзеге асыру ерекшеліктері	2		2						4
4.9.	Сенсорлық интеграция. АСА бар балаларды оқытудың тиімділігін арттыру үшін сенсорлық интеграция әдістері және мультисенсорлық тәсіл	2		2					2	6
4.10	Ресурстық сынып мамандарының өзара әрекеттесуінің ұйымдастырушылық негіздері, құзыреттері және құрылымы. Жабдықтар мен техникалық құрылғылар,	2		2					2	6
4.11	әдістемелік және құжаттамалық қамтамасыз ету	1								1

4.12	АСА балалармен жүргізілетін психокоррекциялық жұмыстың әдістері мен мазмұны	1								1
	Отбасының ынтымақтастығы және тәрбие процесіне қатысуы. Жеке отбасылық кеңес беру.	2						12		14
4.1.	Баланы үйде, қоғамдық орындарда, көшеде бейімдеу. Баланың балабақшада, мектепте бейімделуі	2						6		8
4.2.	Модуль 4. Технологиялық							6		6
	Білім беру кеңістігінде бағдарламалық-аппараттық технологияларды қолдану		6						4	10
5.1	Оңалту орталығы, ҚППК жағдайында психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру		2							2
5.2	Модуль 5		2							2
5.3.	Психолог жұмысындағы жанұяға бағытталған көзқарас. АСА бар балалардың ата-аналарымен психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру.		2							2
5.4	Мінез-құлық проблемалары және оларды шешу мүмкіндіктері								4	4
	Тестілеуге дайындық және шағын сабақты көрсету (жоба қорғау).	28	6	12	4	4	2	12	12	80

Ескерту: 1 академиялық сағат – 45 минут.

1-қосымша
**«Аутистік спектрдегі ауытқушылығы
бар балаларды психологиялық-педагогикалық
түзету және оқыту» біліктілікті арттыру
курсының білім беру бағдарламасына**

Қашықтықтан оқытудың оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтар тақырыбы	Қашықтықтан оқыту					Өздігінен оқу	Барлығы
		Он-лайн	ТӨЖ	Вебинар	Он-лайн-форум	Он-лайн-кеңес	Тыңдаушы өздігінен білім алу	
	Модуль 1: Нормативтік	1	2				2	5
1.1	Тұлғаны оқытуды ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздері. Қазақстан Республикасында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды әлеуметтік-медициналық-педагогикалық коррекциялық қолдау жүйесі.	1	2				2	5
	2 модуль. Психологиялық-педагогикалық	5			2		4	11
2.1	Аутизм спектрінің бұзылуының психологиялық-педагогикалық типологиясы	3			2		2	7
2.2	Білім беру ұйымдарында АСА бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау. АСА бар балаларға арналған репетиторлық	2					2	4
	3 Модуль. Ақпараттық	13	5	4	1		24	47
3.1	Балалар аутизмі: мәселеге кіріспе	2	1				2	5

3.2	АСА бар балалардың дифференциалды диагностикасы	2	1				2	5
3.3	АСА бар балаларды оқыту үшін арнайы жағдайларды ұйымдастыру. Кеңістікке бейімделуді үйрену	1	1				2	4
3.4	Аутизм спектрінің бұзылыстарындағы сөйлеу ерекшеліктері. АСА бар балалардың сөйлеуін ынталандыру және дамыту	1					2	3
3.5	ТҚҚ бар балаларды оқыту мен дамытудың практикалық әдістері	1			1		2	4
3.6	Қарым-қатынас дағдыларын дамыту. Баламалы коммуникация. PECS-пен жұмыс, таңдау және қолдану ерекшеліктері	1	1				2	4
3.7	бойынша инклюзивті білім беру процесін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету	1					2	3
3.8	жалпы білім берудің мектепке дейінгі деңгейі. АСА бар оқушыларға бейімделген негізгі жалпы білім беру бағдарламасын жүзеге асыру ерекшеліктері	1		2			2	5
3.9	Сенсорлық интеграция. ASD бар балаларды оқытудың тиімділігін арттыру үшін сенсорлық интеграция әдістері және мультисенсорлық тәсіл						2	2
3.10	Ресурстық сынып мамандарының өзара әрекеттесуінің ұйымдастырушылық негіздері,	1	1	2			2	6

	құзыреттері және құрылымы. Жабдықтар мен техникалық құрылғылар, әдістемелік және құжаттамалық қамтамасыз ету							
3.11	АСА балалармен жүргізілетін психокоррекциялық жұмыстың әдістері мен мазмұны	1					2	3
3.12	Баланы үйде, қоғамдық орындарда, көшеде бейімдеу. Баланың балабақшада, мектепте бейімделуі	1					2	3
	4 Модуль. Технологиялық		2				6	8
4.1	Білім беру кеңістігінде бағдарламалық-аппараттық технологияларды қолдану		2				4	6
4.2	Оңалту орталығы, ҚППК жағдайында психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру						2	2
	5 Модуль. Вариативті	3				2	4	9
5.1	Психолог жұмысындағы отбасыға бағытталған көзқарас. АСА бар балалардың ата-аналарымен психологиялық-педагогикалық жұмысты жоспарлау және ұйымдастыру.	2					1	3
5.2	Мінез-құлық проблемалары және оларды шешу мүмкіндіктері	1					1	2
5.3	Тестілеуге дайындық және шағын сабақты көрсету (жоба қорғау).						2	1

вариативті модуль бойынша онлайн кеңес					2		2
Барлығы:	22	9	4	3	2	40	80

Ескерту: 1 академиялық сағат– 45 минут.

Қорытынды сынақтар

1. Бұзылулардың негізгі диагностикалық (клиникалық) критерийлерін таңдаңыз аутизм спектрі (АСА):

1. әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылуы, қарым-қатынастың бұзылуы, шектеулі және қайталанатын әрекеттер мен қызығушылықтар
2. әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылуы, қабылдаудың бұзылуы, зейіннің бұзылуы
3. әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылуы, коммуникацияның бұзылуы, қозғалыс бұзылыстары
4. әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылуы, әдеттен тыс қабілеттер, қатты және жиі ашуланулар.

2. Жалпы білім беру ұйымдарында АСА бар балалардың әлеуметтенуіне және бейімделуіне қандай бұзушылықтар көбірек кедергі жасайды?

1. байланыс пен мінез-құлықтың бұзылуы
2. коммуникация бұзылыстары
3. мінез-құлық бұзылыстары
4. қабылдаудың бұзылуы

3. Төмендегі жағдайлардың қайсысында АСА бар балаларға тән бейімсіз (қалаусыз) мінез-құлықтың пайда болуы тән?

1. үйреншікті тәртіптің өзгеруі
2. сыныптастарын келеке ету
3. бірлескен ойын
4. серуендеу үшін киіну

4. Балалардағы АСА анықтау үшін қандай диагностикалық әдіс қолданылады?

1. CARS
2. PEP
3. ABLLS

4. АСА бар балалар үшін жеке түзету/білім беру бағдарламаларын жасау үшін қандай диагностикалық әдіс қолданылады?

1. ABLLS
2. CARS
3. ADOS
4. M-CHAT

6. Төмендегі тәсілдер/әдістердің қайсысы мінез-құлық болып табылады?

1. ABA
2. DIR
3. RDI
4. Миллер әдісі

7. Құрылымдық оқытуға қандай тәсіл/әдіс негізделген?

1. TEACCH
2. ABA
3. RDI
4. Floortime

8. АСА бар балалармен жұмыста мінез-құлық тәсілдерін қолданудың мақсаты(дары) қандай?

1. функционалды дағдыларды қалыптастыру және дезадаптивтіліктің төмендеуі (қалаусыз) мінез-құлық
  2. бейімсіз (қалаусыз) мінез-құлықты түзету
  3. адекватты мінез-құлықты қалыптастыру
  4. жалпы қабылданған мінез-құлық ережелері туралы идеяларды дамыту
9. Бихевиористік тәсілде мінез-құлықтың функционалды талдауы қандай мақсатта қолданылады?

1. бейімделмейтін (қалаусыз) мінез-құлықтың функциясын анықтау
2. пайда болатын мінез-құлық үлгілерінің функционалдығын қамтамасыз ету
3. коммуникативтік мінез-құлық функцияларын анықтау
4. қалыптасқан мінез-құлық формаларын талдау

10. АСА бар балалардың бейімсіз (қалаусыз) мінез-құлықты түзету үшін не маңызды емес?

1. Бірінші кезекте қажетсіз мінез-құлықтың негізгі себебін анықтау
2. қалаусыз мінез-құлық функциясын анықтау
3. Жағымсыз мінез-құлыққа әкелетін жағдайларды анықтау
4. Қажет емес мінез-құлық салдарын анықтаңыз

11. Аутист бала сіздің сыныбыңызға келсе, тек айқайлайтын болса, қандай әрекет жасайсыз?

1. Мен оның айқайлауын күтемін, содан кейін өтінішті адекватты түрде қалай жеткізуге болатынын көрсетемін.
2. ол айғайлай бастағанда, мен оның енді айқайламауы үшін оның қалағанын бірден беремін
3. Мен сені бұлай ұстауға болмайтынын түсіндіремін
4. Мен мұндай жылауларға әрқашан мән бермеймін

12. ТҚҚ бар балаларда қалыптасатын дағдылардың ең үлкен функционалдығын қандай жағдай қамтамасыз етеді?

1. күнделікті табиғи жағдайларды пайдалану
2. оқу процесінде визуалды қамтамасыз ету
3. жеке көзқарас
4. сарапшылардың командалық жұмысы

13. АСА бар балаға жеке араласу бағдарламасын жасау үшін сіз бірінші қандай қадам жасайсыз?

1. Балаға әртүрлі даму бағыттары бойынша сауалнама жүргіземін
2. Баламен эмоционалды байланыс орнатамын
3. Мен аутизм спектрінің бұзылуын түзетуге арналған қолданыстағы бағдарламалардың бірін таңдаймын

4. Белгілі бір балаға қолайлы жұмыс әдісін таңдаймын

14. АСА-мен ауыратын баланы алғашқы тексерудің нәтижесі бойынша ол мұғалімдердің қалауы бойынша суреттерде бейнеленген заттардың көп санын атайтыны, бірақ сөйлеуді қарым-қатынас үшін қолданбайтыны анықталды. Бұл баламен жұмыс жасаудағы бірінші мақсатыңыз қандай?

1. өтініш білдіруге үйрету
2. суреттерде көрсетілген әрекеттерді атауға үйрету
3. мұғалімге аты-жөнін айтуды үйрету
4. мұғалімнің сәлемдесуіне қалай жауап беру керектігін үйрету

15. АСА бар баланы психологиялық-педагогикалық тексеру нәтижелері оның көптеген ерекше бұзылыстары бар екенін көрсетті, оның ішінде: бала қарым-қатынас үшін іс жүзінде пайдаланбайтын айқын фразалық эхोलалық сөйлеу, қалыптаспаған ойын әрекеті. Бұл жағдайда психолог қандай әрекет жасауы керек?

1. оның көмегімен баланың коммуникативті дағдыларын қалыптастыру эхололикалық сөйлеу
2. эхололикалық сөйлеуді жою бағдарламасын жасау, өйткені баланың қарым-қатынасының дамуына кедергі келтіреді
3. баланың басқа да тапшылық дағдыларын дамытуға назар аудару, сияқты сөйлеу жеткілікті жоғары деңгейде дамыған
4. ойын тәсілдерін пайдалана отырып, қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру

16. Сіздің жұмысыңыздың мақсаты – мектеп жасына дейінгі АСА бар баланы түзету сабақтарына шағын топқа қосу. Баланың ерекшеліктері: басқа балалармен араласпайды, ойынның даму деңгейі – жекелеген функционалдық әрекеттер, оқу әрекетінің стереотипі қалыптасты. Баланы шағын топқа қосу үшін бірінші сабақтарда қандай ойындарды қолданасыз?

1. болжамды нәтижелері бар қарапайым ойын әрекеттері
2. қарапайым рөлдік ойындар
3. символдық ойындар
4. ережелері бар ойындар

17. АСА бар балаларға арналған бастауыш жалпы білім берудің бейімделген негізгі жалпы білім беру бағдарламаларының (БЖББ) қанша нұсқасы бар?

- 14
- 2.2
- 3.3
- 4.5

18. АСА бар балаларға арналған бейімделген негізгі жалпы білім беру бағдарламасының (БББ) ерекшелігі бастауыш жалпы білім берудің негізгі

жалпы білім беру бағдарламасынан (БББ) айырмашылығы, ол мыналарды қамтиды:

1. түзету жұмыстарының бағдарламасы
2. әмбебап оқу қызметін қалыптастыру бағдарламасы
3. рухани-адамгершілік даму, білім беру бағдарламасы
4. жеке пәндер, курстар бағдарламасы

19. ТҚҚ және интеллектуалдық дамуында ауытқуы бар балаларды оқытуда негізгі жалпы білім беретін оқу бағдарламаларының мазмұнын бейімдеудің қандай жолдарын қолдану керек?

1. жеңілдетілген, қосымша және балама
2. жеңілдетілген (оқу мақсаттарын жеңілдету)
3. қосымша (қосымша оқу мақсаттары бағдарламасына кіріспе)
4. балама (баламалы оқыту мақсаттары бағдарламасына кіріспе)

20. Ұйымда АҚТҚ бар балаға арнайы білім беру жағдайын жасаудың негізі неде?

1. психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссияның ұсыныстары
2. психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңестің ұсыныстары
3. білім беру ұйымы
4. дәрігерлік комиссияның қорытындысы
5. ата-ананың өтініші

21. Мінез-құлық, қарым-қатынас және ақыл-ой кемістігі ауыр ТҚҚ бар бала үшін бастауыш мектептегі оқытудың қай түрі ең қолайлы болады?

1. мектептегі жеке оқыту
2. үйде жеке оқыту
3. Психикалық дамуы тежелген балаларды сыныпта оқыту
4. аутизммен ауыратын балаларға арналған шағын сыныпта оқыту

22. ТҚҚ бар барлық балалар үшін қандай арнайы білім беру жүйесі қажет?

1. қосымша көрнекі қолдауды пайдалану
2. тәрбиешінің болуы
3. негізгі жалпы білім беру бағдарламасын әзірлеуге көмектесуге бағытталған қосымша жеке сабақтар
4. арнайы оқулықтар

23. ТҚҚ бар бала жалпы білім беретін мектептің бірінші сыныбына барды. Жаттығудың алғашқы апталары оның оқу тапсырмаларын орындағанын көрсетті. Бірақ іс-әрекетті өзгерту, тапсырмаларды өзгерту жағдайында (мысалы, мұғалім балаларды асханаға жинауды сұрайды, мұғалім мұғалімнен оқулықты жабуды, дәптер мен қарындашты алуды сұрайды, т.б.), бала бейімсіз мінез-құлық көрсетеді - ол теңселіп, ыңылдай бастайды. Бұл мінез-құлық бала әрі қарай не істеу керектігін түсінген кезде тоқтайды.

Бұл жағдайда мұғалім қандай әрекет жасауы керек?

1. мектептегі іс-әрекеттердің реттілігін көрсететін көрнекі кестені қолданыңыз
2. мұндай мінез-құлыққа жеке-жеке мән бермей, сабақты әдеттегідей өткізу
3. балаға оның келесі қадамдарын түсіндіру
4. мектеп әкімшілігінен осы балаға тәрбиешіден қолдау сұраңыз

Негізгі әдебиет:

1. Адаптация образовательной программы обучающегося с расстройствами аутистического спектра: Методическое пособие/М.С.Гончаренко, Н.Г. Манелис, М. Л. Семенович, О.В.Стальмахович; под общей ред. Хаустова А.В., Манелис Н.Г.-Москва:ФРЦ ФГБОУ ВОМГППУ,2016.-177с.
2. Волкмар, Ф. Р. Аутизм: Практическое руководство для родителей, членов семьи и учителей/Фред Р.Волкмар, Лиза А.Вайзнер; пер.с англ. Б.Зуева, А.Чечиной, И.Дергачевой [и др.]. - Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2014.-224 с.
3. Григоренко, Е. Л. Расстройства аутистического спектра: вводный курс: учебное пособие для студентов. Москва: Практика, 2018. -280 с.
4. Загуменная, О. В. Адаптация учебных материалов для обучающихся с расстройствами аутистического спектра: Методическое пособие/О.В. Загуменная, А.В.Хаустов; подобщей ред. А.В. Хаустова. - Москва: ФРЦ ФГБОУ ВО МГППУ, 2017. - 80 с.
5. Коэн, М. Визуальная поддержка. Система действенных методов для развития навыков самостоятельности у детей с аутизмом/Марлен Дж. Коэн, Питер Ф. Герхардт; пер. сангл. У. Жарниковой ; науч. ред. С. Анисимова. - Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2021.-264 с.
6. Кук, К., Воспитание детей с аутизмом. 90 упражнений для вовлечения ребенка в общение, взаимодействие и игру. -Москва: Вильямс, 2021 - 240 с.
7. Манелис, Н. Г. Особенности организации внешкольных мероприятий для обучающихся с РАС в музеях: методическое пособие/Н.Г.Манелис, Е.В. Хилькевич, А.Б.Сорокин; подобщ. ред. А. В. Хаустова, Н. Г. Манелис. - Москва: ФГБОУ ВО МГППУ, 2022. - 151 с.
8. Морозов, С.А. Комплексное сопровождение лиц с расстройствами аутистического спектра: учебно-методическое пособие ; Мин. Образования и науки РФ.–Москва: РОБО «О-во помощи аутичным детям «Добро», 2015 - 539 с.
9. Организация работы с родителями детей с расстройствами аутистического спектра. Методическое пособие/ Н.Г.Манелис, Н. Н. Волгина, Ю. В. Никитина [и др.]; под общ.ред. А.В. Хаустова. -Москва : ФРЦ ФГБОУ ВО МГППУ, 2017 - 94 с.
10. Психолого-педагогическое сопровождение обучающихся с расстройствами аутистического спектра : методическое пособие / А. В. Хаустов, С. Н. Панцырь,

О. В. Загуменная, А. И. Козорез [и др.]; под общ. ред. Хаустова А.В. - Москва: ФРЦ ФГБОУ ВО МГППУ, 2016. - 125с.

11. Формирование жизненных компетенций у обучающихся с расстройствами аутистического спектра : Методическое пособие / Н. Г. Манелис, Е. И. Аксенова, П. Л. Богорад, [и др.] ; под общ. ред. А. В. Хаустова – Москва : ФРЦ ФГБОУ ВО МГППУ, 2016. – 57с

12. Хаустов, А. В. Формирование навыков речевой коммуникации у детей с расстройствами аутистического спектра.-Москва: ЦПМССДиП, - 87 с.

Дополнительная литература:

1. Аутизм. Российский квадрат: диагностика, ранняя помощь, образование, жизнь обществе // Специальный выпуск журнала «Психологическая наука и образование» №3,2016. – 140 с.

2. Барбера, М. Л. Детский аутизм и вербально-поведенческий подход (The Verbal Behavior Approach): Обучение детей с аутизмом и связанными расстройствами. - Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2014. - 304 с.

3. Козорез, А. И. Ресурсный класс: Опыт организации обучения и внеурочной деятельности детей с аутизмом в общеобразовательной школе. Москва : АНО «Ресурсный класс», 2015.- 360 с.

4. Морозов, С. А. Основы диагностики и коррекции расстройств аутистического спектра. Учебно-методическое пособие для слушателей системы повышения квалификации и профессиональной подготовки работников образования. - Москва: АCADEMIA, 2014. - 448с.

5. Никольская, О. С. Аутичный ребенок. Пути помощи. / О. С. Никольская, Е. Р. Баенская, М.М. Либлинг. - Москва: Теревинф, 1997.- 341 с.

6. Шрамм, Р. Детский аутизм и АВА; пер. с английского З. Измайловой-Камар. - Екатеринбург : Рама Паблишинг, 2017. -208 с.